

MỘT SỐ GIẢI PHÁP GIÁO DỤC VĂN HÓA HỌC ĐƯỜNG CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ ĐÁP ỨNG ĐỔI MỚI GIÁO DỤC HIỆN NAY

BÙI HỒNG THÁI*

Ngày nhận bài: 11/10/2016; ngày sửa chữa: 12/10/2016; ngày duyệt đăng: 21/10/2016.

Abstract: The article mentions situation of school culture education for students at secondary schools and attitude of educators. Based on reality of school culture at secondary schools, the article proposes solutions to improve quality of school culture education for students such as raising awareness of educators on importance of school culture education for students in current period, organising extracurricular activities, collaborating with families and society to support students in learning, etc.

Keywords: School culture, education reform, secondary school.

1. Trong quá trình đổi mới đất nước, chúng ta có nhiều thuận lợi và khó khăn, thời cơ và thách thức; một trong những khó khăn đó là mặt trái của cơ chế thị trường, sự “xâm lăng” về văn hóa ngoại lai, xu hướng sùng bái văn hóa phẩm độc hại cũng ảnh hưởng tiêu cực đến sự nghiệp giáo dục. Trong đó, sự suy thoái về đạo đức và những giá trị nhân văn tác động đến đại đa số thanh niên và học sinh (HS) như: lối sống thực dụng, thiếu ước mơ và hoài bão, lập thân, lập nghiệp; những tiêu cực trong thi cử, vi phạm quy chế thi, làm giả bằng cấp, bệnh thành tích... Thêm vào đó, sự du nhập văn hoá phẩm độc hại thông qua các phương tiện như phim ảnh, game, mạng Internet..., làm ảnh hưởng đến những quan điểm về tình bạn, tình yêu trong lứa tuổi thanh thiếu niên và HS, nhất là các em chưa được trang bị và thiếu kiến thức về vấn đề này.

Đánh giá thực trạng GD-ĐT, Nghị quyết Trung ương 2 khóa VIII nhấn mạnh: “Đặc biệt đáng lo ngại là một bộ phận HS, sinh viên có tình trạng suy thoái về đạo đức, mờ nhạt về lí tưởng, theo lối sống thực dụng, thiếu hoài bão lập thân, lập nghiệp vì tương lai của bản thân và đất nước. Trong những năm tới, cần tăng cường giáo dục tư tưởng đạo đức, ý thức công dân, lòng yêu nước, chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh... Tổ chức cho HS tham gia các hoạt động xã hội, văn hoá, thể thao phù hợp với lứa tuổi và với yêu cầu giáo dục toàn diện” [1].

2. Văn hóa học đường (VHHĐ) của HS trung học cơ sở (THCS) hiện nay

Trong những năm qua, hiện tượng HS vi phạm quy chế thi, vi phạm pháp luật, vi phạm đạo đức, thuần phong mĩ tục trong và ngoài nhà trường còn tồn tại rất nhiều; bạo lực học đường gia tăng... nhà trường cần

phải chú trọng đến nội dung, phương pháp và các hình thức tổ chức giáo dục VHHĐ. Việc đánh giá đúng thực trạng, chỉ rõ các nguyên nhân và đề xuất được hệ thống giải pháp đồng bộ, khả thi giáo dục VHHĐ cho HS THCS sẽ giúp đẩy lùi được tệ nạn xã hội, xây dựng được môi trường giáo dục THCS lành mạnh. Có một số vấn đề được đặt ra, như:

- *Nhận thức, vai trò trách nhiệm của các chủ thể giáo dục VHHĐ chưa tốt.* Một số nhà trường vẫn còn quan niệm giáo dục VHHĐ ở các trường THCS là cần lưu tâm đến kết quả học tập văn hoá nhiều hơn là chất lượng về đạo đức; ảnh hưởng của gia đình và môi trường xã hội; một số giáo viên (GV) chủ nhiệm mới ra trường nên thiếu kinh nghiệm trong thực hiện biện pháp giáo dục; GV phải làm thêm nghề phụ hoặc đi dạy thêm, ít quan tâm và đầu tư công sức vào công tác chủ nhiệm lớp; tác động tiêu cực của mặt trái kinh tế thị trường...

- *Một số cán bộ quản lí nhà trường còn xem nhẹ việc xây dựng và thực hiện kế hoạch giáo dục VHHĐ:* Việc xây dựng, tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục VHHĐ của đội ngũ GV chủ nhiệm nhiều trường chưa thực hiện tốt, chất lượng chưa cao, còn mang tính ngắn hạn, chưa được đóng góp, kiểm tra chặt chẽ và đánh giá thường xuyên. Công tác giáo dục VHHĐ chưa được tuyên truyền rộng rãi trong tập thể GV; sự phối hợp của GV chủ nhiệm với phụ huynh HS và các lực lượng giáo dục trong trường chưa tốt; hoạt động của Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh, Đội Cờ đỏ trong phối hợp giáo dục VHHĐ chưa thật sự toàn diện và hiệu quả; thực hiện xã hội hoá giáo dục đạo đức nhà trường chưa tốt; việc đánh giá, khen thưởng còn nhiều hạn chế...

* Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng

- *Hệ thống quy chế, quy định quản lý hoạt động VHHĐ chưa được hoàn thiện:* Còn hiện tượng chưa có sự thống nhất chung giữa các trường THCS, dẫn đến việc quản lý chủ yếu dựa vào kinh nghiệm, gặp rất nhiều lúng túng trong quá trình xử lý các tình huống xảy ra.

- *Các hoạt động ngoại khóa, sinh hoạt văn hóa tinh thần cho HS ở một số trường còn chưa chặt chẽ;* chưa phát huy hết năng lực quản lý của GV chủ nhiệm, cán bộ đoàn, cán bộ lớp; chưa phát huy triệt để mọi nguồn lực đầu tư cho các hoạt động ngoại khóa, quản lý các buổi giao lưu văn nghệ, sinh hoạt lớp theo chuyên đề, dẫn đến lãng phí thời gian, tiền bạc mà không đạt được hiệu quả cao.

- *Sự phối hợp các lực lượng trong giáo dục VHHĐ ở một số trường THCS còn chưa tốt, chưa hiệu quả.* Việc phối hợp các lực lượng giáo dục VHHĐ còn lỏng lẻo, gia đình “trăm sự” nhờ thầy cô, phó mặc mọi việc giáo dục cho nhà trường; các tổ chức đoàn thể lu mờ về vai trò, hoạt động mang tính hình thức, không có chiều sâu, không lôi cuốn được HS tham gia...

- *Việc kiểm tra, đánh giá kết quả và rút kinh nghiệm giáo dục VHHĐ còn chưa thường xuyên, các tiêu chí, tiêu chuẩn đánh giá chưa rõ ràng,* diễn ra qua loa, chiếu lệ, cào bằng. Tiêu chí, tiêu chuẩn giữa một số trường chưa rõ ràng và thiếu sự thống nhất, dẫn đến “vênh” nhau trong đánh giá.

3. Một số giải pháp giáo dục VHHĐ cho HS các trường THCS đáp ứng đổi mới giáo dục hiện nay

3.1. Tổ chức giáo dục nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các chủ thể giáo dục VHHĐ cho HS THCS. Đây là giải pháp cơ bản hàng đầu, bởi, mọi hoạt động của con người đều bắt nguồn từ nhận thức, có nhận thức đúng thì tổ chức thực hiện sẽ bảo đảm tính hiệu quả. Mục đích của giải pháp này là làm cho đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, GV, tổ chức trong nhà trường hiểu rõ tầm quan trọng giáo dục VHHĐ cho HS. Từ đó, đề cao tinh thần trách nhiệm trong giáo dục VHHĐ, giúp hoạt động quản lý được tiến hành đồng bộ, chặt chẽ và tạo sự đồng thuận trong các lực lượng, cùng chung sức để mọi hoạt động đạt hiệu quả cao, nhằm tạo con người mới xã hội chủ nghĩa, đáp ứng mục tiêu giáo dục theo **Luật Giáo dục** đã đề ra.

3.2. Xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục VHHĐ của HS THCS chặt chẽ, khoa học. Xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện kế hoạch là 2 khâu quan trọng của chức năng quản lý, nhằm bảo đảm mục đích, nội dung thống nhất trong toàn trường, mang tính khả thi và hiệu quả cao.

Để công tác giáo dục VHHĐ ở các trường THCS đạt hiệu quả cao, nhà trường phải xây dựng kế hoạch cụ

thể. Trên cơ sở phân tích những thuận lợi, khó khăn, căn cứ vào tiềm năng và khả năng sẵn có, nhà trường cần lập kế hoạch giáo dục VHHĐ cho phù hợp. Giúp hiệu trưởng chủ động định hướng trước các nội dung, biện pháp, thời gian, cơ chế phối hợp các lực lượng trong và ngoài trường thực hiện có hiệu quả hoạt động này trong suốt năm học; tránh sự tùy tiện, cảm tính và bị động trong hoạt động giáo dục toàn diện nhà trường.

3.3. Tổ chức các hoạt động ngoại khóa và sinh hoạt văn hóa tinh thần cho HS THCS. Đây là những hoạt động nhằm trang bị cho HS có nhận thức, tình cảm về các giá trị văn hóa, đạo đức, từ đó hình thành thái độ, hành vi ứng xử văn hóa trong các mối quan hệ thầy - trò, với bạn bè, cha mẹ; có ý thức trách nhiệm trong việc giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc, trách nhiệm với công đồng trong việc bảo vệ tự nhiên, môi trường.

Nội dung giáo dục VHHĐ thông qua giờ Chào cờ đầu tuần, các hoạt động ngoài giờ lên lớp, các tiết sinh hoạt theo chủ đề giáo dục nếp sống văn minh, thanh lịch, giáo dục kỹ năng sống, hoạt động tham quan dã ngoại, nhân đạo từ thiện... Vì vậy, cần thống nhất với lực lượng giáo dục về: mục đích, nội dung, phương pháp giáo dục nhằm tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức, ý chí, hành vi, lối sống... cho HS. Tổ chức các hoạt động phong trào: văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, giao lưu, hiến máu nhân đạo..., hay qua các hội thi: *Nét bút tri ân*, cắm trại, thi HS thanh lịch, cắm hoa, làm đồ dùng học tập, nghiên cứu khoa học...

Ban Giám hiệu, Đội sao đỏ, GV chủ nhiệm, GV bộ môn... thực hiện đánh giá, xếp loại theo đúng các tiêu chuẩn đã quy định công khai, công bằng trước tập thể HS hàng tuần, hàng tháng, học kì và năm học. Phụ huynh HS phối hợp, chuẩn bị về cơ sở vật chất cho các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp. Mời đại diện hội phụ huynh HS tham gia hội đồng khen thưởng, kỉ luật của nhà trường, tổ chức khen thưởng cho HS từng tháng trước toàn trường trong các buổi sinh hoạt đầu tháng dưới cờ; thông báo về địa phương những HS cá biệt vi phạm đạo đức, phối hợp với địa phương, gia đình cùng giáo dục; phối kết hợp với công an ngăn chặn những hành vi vi phạm đạo đức và pháp luật của HS; bàn giao HS về sinh hoạt hè, sinh hoạt tối thứ bảy tại các địa bàn dân cư địa phương phụ trách, nhà trường cử GV về thực tế phối hợp thực hiện.

3.4. Phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng trong giáo dục VHHĐ cho HS THCS nhằm tạo sức mạnh tổng hợp của các lực lượng để thực hiện có hiệu quả hoạt động giáo dục VHHĐ của HS THCS. Cần phối hợp chặt chẽ trong tuyên truyền, giáo dục HS về tư

(Xem tiếp trang 29)

thuận của mọi thành viên trong nhà trường trên cơ sở nhận thức đúng và đầy đủ về việc xây dựng THPT.

- Sự ủng hộ và quan tâm của cấp ủy Đảng, chính quyền địa phương và sự tham gia tích cực của các lực lượng xã hội khác.

- Kế hoạch xây dựng THPT gắn kết với việc thực hiện kế hoạch năm học, với các mục tiêu cụ thể, giải pháp khả thi, huy động toàn bộ lực lượng của nhà trường tham gia.

- Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh tổ chức tốt hoạt động tuyên truyền các chương trình, hoạt động Đội.

- Cơ sở vật chất của nhà trường được quan tâm, đầu tư, sửa chữa kịp thời.

Việc triển khai thực hiện các nội dung xây dựng THPT đòi hỏi cán bộ quản lý giáo dục phải hiểu rõ bản chất của từng nội dung và mối quan hệ giữa các nội dung. Trên cơ sở thực tế của đơn vị mình, phát huy tư duy quản lý, sáng tạo, linh hoạt sao cho phù hợp với thực tiễn đơn vị mình, để cho mỗi biện pháp đều có tác

dụng cao nhất trong việc xây dựng nhà trường thân thiện. Đó là những việc làm thiết thực để nâng cao chất lượng dạy và học ở nhà trường. Cán bộ quản lý thường xuyên học tập về lý luận chính trị, khoa học quản lý, nâng cao trình độ chuyên môn. Nghiên cứu các biện pháp quản lý và thường xuyên bám sát thực tế nhà trường để xây dựng nhà trường thân thiện nhằm nâng cao chất lượng dạy và học. Tham mưu với cấp lãnh đạo tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học để phục vụ dạy và học. Tổ chức thực hiện quản lý các nội dung xây dựng nhà trường thân thiện thực sự có hiệu quả, nghiêm túc để nâng cao chất lượng dạy và học. □

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ GD-ĐT (2008). *Sổ tay trường học thân thiện, học sinh tích cực*. NXB Giáo dục.

[2] Bộ GD-ĐT (2010). *Điều lệ trường tiểu học*.

[3] Bộ GD-ĐT (2014). *Thông tư số 30/2014/TT-BGDĐT về đánh giá học sinh tiểu học*.

[4] Đặng Quốc Bảo - Bùi Việt Phú (2013). *Một số góc nhìn về phát triển quản lý giáo dục*. NXB Giáo dục Việt Nam.

[5] Quốc hội (2012). *Luật Giáo dục sửa đổi*. NXB Lao động.

Một số giải pháp giáo dục...

(Tiếp theo trang 34)

tưởng, chính trị, hành vi, lối sống theo các chuẩn mực đạo đức. Giúp HS duy trì tốt nề nếp và thực hiện các nội quy, quy định của nhà trường; tích cực tham gia xây dựng trường học thân thiện; HS tích cực, xây dựng VHHĐ ở các trường THCS. Tổ chức các hoạt động phong trào: văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, giao lưu, hiến máu nhân đạo... cũng như các hội thi... Giúp HS có môi trường thuận lợi để rèn luyện hành vi VHHĐ; ngăn chặn kịp thời các hành vi, thói quen, vi phạm, ảnh hưởng xấu từ bên ngoài thâm nhập vào HS và trường học.

3.5. Thường xuyên kiểm tra, đánh giá kết quả và rút kinh nghiệm về giáo dục VHHĐ cho HS THCS nhằm giúp các chủ thể giáo dục VHHĐ thường xuyên nắm vững kết quả giáo dục và đúc rút được bài học kinh nghiệm để thực hiện tốt nhiệm vụ này. Do đó, việc kiểm tra, đánh giá kết quả và tiến hành sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm, nếu được duy trì một cách thường xuyên sẽ giúp các chủ thể quản lý nhìn lại công việc của mình để phát huy ưu điểm, khắc phục những tồn tại, hạn chế, nâng cao hiệu quả giáo dục VHHĐ đạt hiệu quả thiết thực.

Các giải pháp giáo dục VHHĐ của HS THCS là một thể thống nhất, mỗi giải pháp có vai trò nhất định nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện HS THCS, có mối quan hệ biện chứng gắn bó chặt chẽ với nhau tạo nên tính đồng bộ trong giáo dục. Tuy nhiên, mỗi giải pháp lại có tính độc lập tương đối và có vai trò nhất định. Vì vậy, để giáo dục VHHĐ cho HS THCS có hiệu quả, cần vận dụng tổng hợp các giải pháp, không xem nhẹ giải pháp nào. □

Tài liệu tham khảo

[1] Ban Chấp hành Trung ương Đảng. *Nghị quyết số 02-NQ/HNTW, ngày 24/12/1996 về định hướng chiến lược phát triển khoa học và công nghệ trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và nhiệm vụ đến năm 2000*.

[2] Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2011). *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.

[3] Phạm Khắc Chương - Nguyễn Thị Hằng (2009). *Văn hoá ứng xử tuổi học trò*. NXB Thanh niên.

[4] Phạm Minh Hạc (2009). *Văn hoá học đường - Nhà trường thân thiện*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 42, tr 5 - 10.

[5] Trần Minh Hằng (2009). *Văn hoá học đường với việc xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực*. Tạp chí Giáo dục, số 215, tr 20, 21, 27.